

Samrøða við Jóhannes á Kjalnesi

Jóhannes á Kjalnesi í Kollafirði, ið júst hevur rundað tey sjeiti, fór, sum so mangur, til sjós á ungum árum. Í brátt 25 ár hevur hann verið fiskavrakari, men leggur nú hetta starv frá sær, vegna aldur.

Næstseinasta sunnudag fylti Jóhannes Hansen — Jóhannes á Kjalnesi — í Kollafirði 70 ár.

Jóhannes er ein av teim mongu, sum ungur fór til skips, og baldist hann á sjónum leingi. Hann varð í Grønlandi sum fiskiformaður eitt skifti, eins og hann hevur røkt starvið sum vrakari í 25 ár. Jóhannes leggur nú hetta starv frá sær vegna aldur.

Um dagarnarnar vóru vit í Kollafirði og fingu eitt prát við Jóhannes, sum m. a. hevur verið valevni javnaðarflokksins í Norðurstreym, og var sera áhugavert at lýða á, hvat honum hevur verið fyrri øll hesi ár.

— Jóhannes, tygum hava fyrri tað mesta verið til skips?

— Jú, um 40 ár havi eg verið til skips, bæði við føroyskum og íslenskum skipum. Í fyra ár var eg við ísl. trolara og fiskaðu vit undir Grønlandi.

— Hvussu gamal vóru tygum, fyrstu ferðina, tygum fóru til skips?

— Eg var 15 ára gamalur. Tað var í 1917, júst tað árið, tá skipini vórðu skotin niður á bankanum.

— Tygum baldist á sjónum í samfull 40 ár?

— Ja, eg var til skips ár undan ári. Tað var okkurt árið seinna, at eg var heima um summarið, aftaná eg var giftur. Undir seinna kríggjum gjørdist eg sjúk, og kom tí at verða heima í 2 ár. Eg byrjaði, aftaná hesa heldur drúga sjúkalegu, at sigla til Bretlands við fiski. Tá varð verið vanligt, at fiskurin varð keyptur upp í Føroyum og í Íslandi, og síðan varð fiskurin furdur niður í Aberdeen.

Tann fyrsta túrin, eg var niðri í Aberdeen við fiski var sum skipari við STAKSA-FOSSI úr Kollafirði. Trupult gekk at fáa skipara henda túrin, og tá eg varð biðin at fara skipið, var eg so mikið ósáligur, at eg var noyddur at hava stavin við mær, men varð lagt reiðarinum eina við, at eg mátti ikki standa ov nógv. Túrin eydnaðist væl.

Seinni undir kríggjum keyptu kollfirðingar saman við AT á Tvøroyri BRIMNES, og var eg við skipinum. Vit sigldu annars við fiski úr Íslandi til Onglands.

Eisini royndu vit sjálvir við skipnum. Aftaná kríggj, fór umlegging fram umborð á BRIMNES, so skipið varð nýtt

til trolfiskiskap. Hetta mis-eydnaðist púra. Okkurt annað skip royndi somu umlegging, men hepaðist ikki so væl hjá tí heldur.

— Fyrsta skipið, tygum vóru við, hvussu kallaðist tað?

— Tað kallaðist VICTORY úr Vági. Gardamenninir áttu skipið, sum varð keypt úr Íslandi. VICTORY tók um 200 skipund.

Sum nevnt í áðni, at skip vóru á bankanum, og taldust vit eisini millum hesi skip. Ongin skaði kom upp á okkara skip. Vit vóru varsgvaðir av einum skipi, ið Christian í Árnafirði, nevndur, forði. Nógvar mjørki var, og gjørdur vit okkum út at sigla beinan vegin.

— Vórðu nógv skip skotin niður ta ferðina?

— Eg haldi, tey vóru 9 í tali.

— Vórðu nógv útlendsk skip har á leiðini?

— Eg hugsi, at flestu skipini vóru føroysk.

— Kom nakar av manningini av skipinum, ið skotin vóru niður, afurtaftur?

— Tað var tað løgna. Öll manningin av hesum skipum kom aftur.

Tað hepaðist so væl í vörðinum, at allir bátarnir, ið settir vóru út, komu aftur í øllum góðum. Bátarnir vóru ógvuliga smáir.

— Hvussu stór manning var við hesum skipum?

— Við slikum skipum vóru um 16-17 mans. Bjargingarbátarnir vóru alt ov smár til hesar mans og bjargingarútgærdin litil og ongin.

— Sum sjómaður hava tygum verið fyrri nógvum?

— Jú, tá ein hevur verið á sjónum í samfull 40 ár, er alrahelst okkurt, at siga frá. Mestu tíðina, eg var til skips, var sum bestimaður. Eg sigldi 19 ára gamalur sum bestimaður við deyðsiglara. Fyrsta árið, eg var við skipi, ið hevði motor var í 1930. At sigla við slikum skipum, kendist sum stórir munur, og hitt ógvuliga skjólvíð var líkasum skúgvað til viks.

— Hverjari serstakari hending, kundu tygum greitt frá?

— Eg havi ongantið verið í nakrari beinleiðis vandasigling. Men í 1929 var eg við skipinum EYSTUROYGGIN, sum bróðir mín forði. Hetta var á vári, og vit skuldu fara á Suðurlandið. Orsakað av mjørkanum, sum hevði stilli við sær, lógu vit og rókust við streyminum gjøgnum Mykinesfjørð, og høvdu bjargingarbátin tilreiðar, um nakað skuldi verða áfátt. Men tibetur, onki hendi, og síðan hildu vit til Íslands. Tá vit komu í Myrívíkina, sum verður kallað, var dýpð mált, men har var nóg djúpt. Um náttina — eg átti hundavaktina — hoyrði eg nakað sjóða og kendist hetta sera løgið. Skiparin, sum var bróðir mín Óla Jákup og aðrir komu á dekkið. Løtu seinni fóru vit niðrurundir at fáa okkum ein bita. Ein maður var settur at

stýra, og ikki meiri enn komnir niðrurundir, so rópar maðurin við róðrið, at hann helt seg siggia ein vita. Eg helt, at tað kundi ikki verða rætt, tá eg, sum júst hevði verið á dekkið, hevði ongan vita sæð — tá var tað eitt brot, eitt boðabrot. Hetta lýsti sum ein glema í sjónum. Litil vindur var, men eydnaðist okkum kortini at sáa sneit skipinum so mikið, og sluppu vit undan hesum ógvuliga broti. Vit hildu síðan vesturyvir, men tá funnu vit útav, at vatniangi var vordin tómur. Ringt veður gjørdist, og fóru vit inn í Reykjavík, har var tængin gjørdur aftur.

Tíðin var vordin knopp og vit hildu tí avsaðaftur beinan vegin.

Bróður mín hevði leigað skipið, so hann hevði alla ábyrgdina. Eisini varð neyðugt at fáa nakað, men eisini her høvdu vit eydnuna. Stutt eftir fóru vit inn í Reykjavík at landa.

— Tað kemur okkum fyrri, at tygum greiddi í útvarpinum frá onkrari skentilgari hending?

— Jú, eg greiddi frá eini løgnari hending, og var hetta, tá farið varð eftir skipinum Connisbro Castle í Frederikssund. Vit fóru við skipinum »Sriuse, sum fór til Noregs við lysi, og fóru víðari til Keypmannahavnar. Sera kalt var hetta árið.

Tað var sera trupult at koma til bryggju. Tá vit fóru í land vórðu pappir okkara kannað. Passið hjá okkum var ikki fullfiggið — ongar myndir vórðu. Tær lógu eftir heima í Føroyum. Menn hildu hetta vera ikki rætt við hesum myndaleysu passinum, og vórðu vit skýrdir svenskir njósnarar.

Vit fóru síðan settir í vörðhald. Viðfarið kom uppá land, men nú tykist verða dónum ovboðið. Vit høvdu, sum tá var vanligt, ferðagóðsið í posum, mjølposum.

Á hesum posum stóð rugmjøl, flormjøl o. s. fr. Danir hildu hetta vera ikki ferðagóðs, men nakað heilt annað. Men til alla lukku — ein dani, sum eg hugsi, hevði siglt við »Beskytteren«. Hann segði við teir, ið hildu okkum í vörðhaldi: Sleppið teimum leysum. Hetta eru føroyingar, og hava teir viðfarið í posum og ikki í kuffertum og slikum. Vit fóru bjargaðir ...

— Nær lógust tygum uppá land?

— Eg legðist upp á land í 1958, men havi eg eisini verið í Grønlandi hjá KGH, sum formaður. Eg starvaðist har til 1964.

— Vóru nógvir føroyingar í Grønlandi?

— Jú, í Taukussuk fóru føroyingar og róðu út. Mesta tíðina var eg saman við grønlendingum.

— Tygum eru eisini fiskavrakari?

— Eg havi verið vrakari í 25 ár, men leggi hetta starvið frá mær, vegna aldur.

— Tygum hava eisini eitt politiskt borð at hella á?

— Frá ungum árum havi eg tikið lut í javnaðarpolitikki og havi eisini verið valevni flokksins.

— Hvussu nógv atkvøður hava tygum í mesta lagi havt við lögtingsval?

— Til næstseinasta val fekk eg flestu atkvøðurnar í Norðurstreym, men til seinasta val hevði eg munandi minni.

— Sum ungur javnaðarveljari, komu tygum at áðanna, at javnaðarleiðin fór at roynast hin besta?

— Eg var uppvaksin í einum heimi, har smáligt var, og javnaðarpolitikkurin hevði til endamáls at arbeiða fyrri smámannin. So tað var rættliga skjótt, at eg helt meg til javnaðarflokkin. Eg ivaðist til kortini, tá Vinnuflokkurin var stovnaður. Har var Christian Holm, sáli, uppstillaður, og var hann eisini uppvaksin í einum fátækum heimi, so vit fóru á sama báti. Flokkurin gekk saman við Fólkaflokkinum, og síðan havi eg valt javnaðarflokkin.

— Hóast tey sjeiti, hava tygum so lagt arbeiðið frá tygum?

— Eg legði so at siga alt arbeiði frá mær, longu í 1964, tá eg aftur gjørdist sjúk. Eg havi tó onkuntið hjálpt til at vraka. Men hugurin at flota bát er so stórur, og plagi eg at vera á floti, tá veður er til tess.

— Tygum hava, eftir hvat komið er fram í samrøðuni, roynt hvørt av sínum?

— Eg vil ikki siga beinleiðis, at so hevur verið. Og Jóhannes smilist, tá hann sigur: Eg eri bert ein vanligur kollfirðingur. Eg sat eitt skifti í kommunustýrinum í bygdini, og fóru stíggj gjørd at byggja havnina út, og tykist ganga væl við arbeiðinum.

— Tit hava fingið eitt sildavirki í bygdina?

Jóhannes á Kjalnesi, ið nú leggur frá sær sum fiskavrakari.

— Ja, og hevur hetta givið hópín av arbeiði til konufólk í bygdini. Hólini, har sildin verður viðgjørd stendur miðskeiðis í bygdini, og eru tað Eiler Jacobsen o. a. sum hava kallað virkið pf. Borgsild. Plássið er kanska ikki so stórt og er tí ventandi at útbygging fer fram.

— Nevnd vórðu kommunal víðurskipti, hvat annað verður gjørt í bygdini?

— Vegurin í bygdini verður gjørdur, og er ætlanin at byggja bátahyl, sum avgjørdur er at hava í slikari bygd sum hesari.

— 70 ára dagur tygara, gjørdist ein stórur dagur?

— Jú, tað er ikki annað at siga, tað var ein hugnalig samkoma. Eg hevði margar gestir.

— Vit ynskja tygum til lukku við degnum og takka fyrri prátið.

Spinnið í Gøtu

tygum fáa gott tógv, og skjóta avgreiðslu.

Vit keypa óvaskaða og vaskaða ull og selja øll sløg av føroyskum tógv.

TØTINGARVIRKIÐ

v/ Ólavur Gregersen — tlf. 20 í Gøtu

Telegrafboð

Á Telegrafstøðini er pláss leyst fyrri einum boð-dreingi ella -gentu á 16—17 ára aldri.

J. RUBEKSEN

FÆRØSK MARGARINE

Vita No 1

VITAMINISERET

FÆRØSKT PRODUKT

FINT PRODUKT